

DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2019-23(4)-25

УДК: 664:332.12(477):338.51

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДОСТУПНОСТІ НАСЕЛЕННЮ

Рудава С.І.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

Відповідальний за листування:
e-mail: rudavka.stanislav@gmail.com

Статтю отримано 16 вересня 2019р.; прийнято до друку 22 жовтня 2019 р.

Анотація. *Основною продовольчої безпеки країни та її регіонів є забезпечення оптимальних обсягів виробництва продуктів харчування та їх економічна доступність. Метою статті є визначення шляхів зростання обсягів виробництва високоякісних продуктів харчування та забезпечення економічної доступності населенню України у придбанні продуктів харчування. Оскільки обсяг виробництва найбільш важливих продуктів харчування в розрахунку на одну особу знаходиться на низькому рівні, нагальним є збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки, забезпечення економічної доступності населенню у придбанні продуктів харчування, для чого необхідно розробити на тривалий період у країні цільову програму розвитку агропромислового комплексу, реформувати аграрний сектор економіки, створити земельну службу за контролем земельних ресурсів і розвивати його структуру: крупні сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, особисті селянські господарства та кооперативи, запустити прозорий ринок земель сільськогосподарського призначення, де господарями, власниками землі повинні бути громадяни України, надавати всебічну державну підтримку виробникам аграрного сектору, забезпечити умови економічної доступності населенню у придбанні продуктів харчування.*

Ключові слова: *обсяг виробництва продуктів харчування, купівельна спроможність, реформування аграрного сектору, ринок землі, державна підтримка виробників сільськогосподарської продукції.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У попередній публікації було показано, що задоволення потреб населення України в найбільш важливих продуктах харчування знаходиться на низькому рівні, пов'язаний з недостатнім обсягом їх виробництва в розрахунку на одну особу [31]. Вирішальну роль у забезпеченні оптимальних обсягів виробництва продуктів харчування в Україні відіграє аграрний сектор економіки. Дослідженням даної проблеми займаються П.С. Єщенко, В. Опришко, В. Петриченко, Н.В. Прозорова, А.В. Ульяновченко, Н.Ф. Федорук, С.В. Щербина. Метою статті є визначення шляхів зростання обсягів виробництва високоякісних продуктів харчування та забезпечення економічної доступності населенню України у придбанні продуктів харчування.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних результатів. Виходячи із світового та вітчизняного досвіду, в Україні доцільно розвивати таку виробничу структуру аграрного сектора економіки: **сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, особисті селянські господарства та кооперативи.**

Проте, щоб аграрний сектор країни наведеної виробничої структури міг ефективно розвиватись, а безпосередній виробник сільськогосподарської продукції міг її по-господарськи використовувати у відповідності з рекомендаціями аграрної науки, необхідно визначитись із статусом виробника. Для цього, перш за все, слід провести інвентаризацію земель сільськогосподарського призначення та установити їх власника і можливість його

обробляти землю. Якщо власники земельних паїв не в змозі особисто їх обробляти чи об'єднуватись в кооперативи, то держава повинна викупити ці землі, а потім продати їх сільськогосподарським підприємствам країни, фермерським господарствам, особистим сільським господарствам чи кооперативам або здавати в оренду землю цим структурам аграрного сектору на визначений Законом про ринок землі термін. При чому, власниками чи орендарями землі повинні бути тільки громадяни України, що витікає з вимог Конституції України, в статті 13 якої зазначається: "Земля є об'єктом права власності Українського народу" [1], а в статті 14 наголошується: "Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно до закону" [1].

Необхідно розуміти кожній людині нашої країни, що земля є невідтворюване природне, національне багатство. Вона мама, годувальниця, народу України і не може бути предметом "експорту" олігархам країн світу. Ставши власниками нашої землі, вони позбавлять нащадків українського народу їх щасливого майбутнього, матеріальної основи в житті і перетворять їх в обезземелених, безправних наймитів на селі. Земля в країні повинна використовуватись лише її громадянами з дотриманням усіх вимог агрономічної науки та сприянні з боку держави у виробництві сільськогосподарської продукції та її переробці.

Як свідчить світовий і вітчизняний досвід, ключове місце у виробництві продукції рослинництва, тваринниц-

тва, овочів, фруктів і ягід повинні зайняти, перш за все, як спеціалізовані, так і багатогалузеві **сільськогосподарські підприємства**. Вони повинні забезпечувати також в значній мірі і переробку сільськогосподарської продукції. Це дасть можливість створювати додаткові робочі місця, розширювати ринок праці і виробляти додану вартість. Країна зможе експортувати замість сировини (зерна тощо) готову продукцію з доданою вартістю. У всіх сільськогосподарських структурах повинно розвиватись тваринництво, яке забезпечить потреби землеробства в органічних добривах.

Прикладом успішного розвитку агропідприємств великотоварного виробництва є ПП "Радівське" с. Радівки Калинівського району Вінницької області. Це розгалужене прибуткове агропромислове господарство. Продукція, вироблена ПП "Радівське", відповідає високим стандартам якості і має великий попит серед переробних підприємств області. Загальна площа сільгоспугідь у господарстві складає 1939,1 га. Тут успішно розвивають як рослинницьку, так і тваринницьку галузі. Пшениці та ячменю вирощують по 76 ц/га, гречки - 25,5 ц/га, гороху - 36,1 ц/га. Навіть тваринництво, така проблемна галузь, яка традиційно вважається для України збитковою, в ПП "Радівське" стабільно приносить прибуток. Поголів'я ВРХ складає 1100 голів, з них 400 корів. Надой молока на корову становлять 7000 літрів. Худоба утримується в сучасному товарно-молочному комплексі. Утримуються корови не в гірших умовах, ніж в німецьких чи данських господарствах. Дойння здійснюється автоматичним доїльним комплексом "Ялинка", який забезпечує мінімум людського фактора, а відтак, мінімум бактеріального забруднення молока. Підготовка та роздача кормів повністю механізована та комп'ютеризована. Тварини їдять, коли схочуть, утримуються безприв'язно у спеціальних секціях. Взимку приміщення обігрівається. ПП "Радівське" має власний племзавод з вирощування молодняку ВРХ.

У ПП "Радівське" працює власна переробка-крупорушка на борошно, млин сортового помелу зерна на борошно, пекарня, макаронний та кондитерський цехи. Також є пилорама, столярна майстерня, працюють будівельний підрозділ, їдальня. Всього задіяно понад 200 працівників.

Не менш успішно розвивається в господарстві і свиноварство. Поголів'я становить 845 голів. У 2016 р. було вироблено 586 ц свинини при мінімумі ручної праці. На свинофермі автоматичне прибирання гною, роздача кормів.

Велика увага приділяється соціальному розвитку села. За рахунок сільгоспідприємства було проведено капітальний ремонт школи і дитячого садка та придбано обладнання для медичного пункту, побудовано церкву. Майже 100 тисяч грн у 2016 р. виділили для безкоштовного харчування учнів та дошкільнят. Більше мільйона гривень витратили на лікування, оздоровлення, навчання та інші потреби працівників. Щороку 50 кращих

працівників за рахунок підприємства відпочивають у санаторіях [29].

Саме такого типу сільгоспідприємства, багатогалузеві, високоефективні, можливо й більші за земельними площами сільськогосподарського призначення (до 3-4 тис. га) необхідно створювати в країні замість агрохолдингів, які в погоні за швидкими грошми готові на все, порушують вимоги агрономії, виснажують ґрунт, що призводить до втрати гумусу українських чорноземів.

Агрохолдинги, як нова форма землекористування, не передбачені ні Земельним кодексом України, ні земельною реформою. Використовуючи нові машинно-тракторні агрегати, сорти та інші інноваційні компоненти, причому, порушуючи сівозміни, вони зайняли провідне місце у вирощуванні зернових та інших продуктів. Вироблену продукцію переважно експортують з метою отримання надприбутків. Характерно, що в Україні великі агрохолдинги вже контролюють майже 10 млн гектарів земель сільськогосподарського призначення [35]. Поряд з цим і в іноземців значна кількість земель знаходиться в оренді, а саме кожен четвертий гектар чорнозему України вже в оренді у них. А оренда відбувається через юридичних осіб, у тому числі й через агрохолдинги [17].

Необхідним є надалі функціонування в країні **фермерських господарств** переважно на сімейній основі при забезпеченні їх (крім вузькоспеціалізованих) 350-400 га земельних угідь (вважаються для них раціональними за обов'язковою умовою розвивати тваринництво), як рекомендує Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" [24]. Проте успішно розвиваються фермерські господарства з використанням і більших за розмірами площ земельних угідь. Наприклад, найбільший на Вінниччині виробник овочевої продукції фермерське господарство "Август Віталій Анатолієвич", що в Томашпільському районі, має в обробітку 770 гектарів. У ньому працює 35 громадян, які займаються поряд з вирощуванням овочів і виробництвом цукрових буряків, зернових та технічних культур.

А фермерське господарство "Велес Віта", що знаходиться у Муровано-куриловецькому районі Вінницької області, має в обробітку 3 тисячі гектарів ріллі і забезпечує роботою 70 селян. Тваринницькі ферми і поля у "Велес Віті" - просторий полігон для практичного впровадження досягнень науки. Тут давно вже збирають врожаї зернових за шістьдесят центнерів з гектара, цукрових буряків - шістьсот-сімсот центнерів, розвивається молочне тваринництво. Усі галузі виробництва у господарстві - рентабельні. Отримані мільйонні прибутки спрямовують на зміцнення і розвиток матеріальної бази, оплату за оренду паїв, соціально культурні потреби шести сіл, у яких проживають пайовики [13].

У фермерському господарстві "Велес Віта" на науковій основі займаються генетикою вирощування власного поголів'я методом схрещування чорно-рябої худоби вітчизняної селекції з голштинською. Виведені коро-

ви здатні давати надій обсягом 7-8 тисяч кілограмів молока за лактацію з вмістом у ньому 3,7-3,8% жиру, а від окремих тварин можна отримати до 9-10 тисяч кілограмів молока і більше.

Сьогодні в новій фермі з металоконструкцій і скла утримується 504 дійних корови, з них 85% "своїх". Середньодобовий надій на корову складає 30 літрів. Такі показники у Попелюхах ще ніколи не добивалися, а фермерське господарство "Велес Віта" щодня продає на ПраТ "Літинський молокозавод" по 24 тонни молока, що більше ніж шість довколишніх районів, разом взятих [14].

Доцільно розвивати і **особисті селянські господарства** населення, використовуючи, як рекомендує Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" [24], ділянки площею 2 гектари, переданими фізичним особам у власність або в користування.

Особисті селянські господарства в Україні займають значне місце у виробництві продукції. Наприклад, у 2016 р. вони виробили 43% продукції сільського господарства, з неї 38,7% - продукції рослинництва, у т.ч. 97,8% - картоплі, 85,9% - овочевих культур, 81,5% - плодівих і ягідних культур; 54,4% - продукції тваринництва, з неї 35,9% - м'яса в забійній вазі, 73,9% - молока, 46,6% - яєць [36, 307, 324]. Також розвиток особистих селянських господарств забезпечує трудову зайнятість населення села та його потреби у продуктах харчування.

Ведення особистого селянського господарства пов'язано із значними витратами, що вимагає підтримки з боку держави. Розрахунки показують, що утримання корови, зокрема, обходиться в селі в 7500-8000 гривень і навіть більше, якщо врахувати витрати, пов'язані з вакцинацією, лікуванням в разі хвороби, зарплати найнятим пастухам. А виручка від реалізації молока складає лише 11585 грн на рік, коли його приймали на переробку, наприклад, в 2016 р. у Вінницькій області по 3,7 грн за літр [41], а від корови доять в середньому 15 л молока в день [4]. Держава ж урядовою програмою підтримки утримання корів надає лише 900 гривень на голову [38], що є вкрай недостатнім. Селянам необхідно сприяти з боку держави і в утриманні тваринницького стада, і в забезпеченні високоврожайних сільськогосподарських рослин.

Загально визнаним прогресивним способом обробки землі і виробництва аграрної продукції є **кооперативне сільське господарство**. Практика свідчить, що в кооперативі легше отримати прибуток, збути свою продукцію, а сама вироблена продукція більш якісна та дешевша для споживача.

У країнах з ринковою економікою більшість сільськогосподарських підприємств беруть участь в кооперації. Так, у Швеції, Данії, Норвегії, Фінляндії, Нідерландах майже всі фермерські господарства об'єднані в кооперативи, у Франції, Бельгії, ФРН та інших країнах Європи - приблизно 80%, в США, Канаді, Австралії - понад 60% всіх фермерських господарств. У цих країнах велика

роль кооперативів у виробництві продуктів харчування. Характерно, що у країнах Європи через систему сільськогосподарських кооперативів реалізується до 80% продукції фермерів і забезпечується понад половину поставок виробництва для сільського господарства. В США кооперативи поставляють на ринок 30% всієї товарної продукції, в тому числі 72% молока, 52% цукру [40].

Доволі глибокою є історія агропромислової кооперації на теренах України. Вона включає як національні, так і певні світові тенденції. На сучасному етапі розвитку господарства країни кооперативний рух в агропромисловому комплексі пов'язаний, насамперед, з необхідністю більш виваженого проведення земельної та аграрної реформ, прийнявши відповідні Закони Верховною Радою України та Постанови Кабінетом Міністрів України.

На даний час потенціал сільськогосподарської кооперації в Україні залишається недостатньо реалізованим. Невеликою ще є кількість як виробничих, так і обслуговуючих кооперативів.

За даними Асоціації тваринників України, на 01.01.2016 року в Україні було зареєстровано 1947 сільськогосподарських кооперативів, з яких реально діють лише 558 об'єднань. А на початок 2018 року уже налічувалось 2069 кооперативів (996 виробничих і 1073 обслуговуючих).

Найбільш поширені в Україні типи кооперативних об'єднань в агросекторі - багатофункціональні. Їх більше половини від загальної кількості. Серед обслуговуючих кооперативів в більшій мірі поширені об'єднання аграріїв для спільного збору врожаю і молочні кооперативи. Також досить розвинені об'єднання для спільного вирощування овочів і фруктів, кооперативи м'ясного напрямку і зернові об'єднання [20]. Але у порівнянні з іншими європейськими країнами - це дуже невелика їх кількість.

Хоча в Україні ще не багато кооперативів, але тут вже є свої великі гравці, які допомагають розвивати кооперативний рух. Наприклад, агрохолдинг "Мрія" інвестував 1,5 млн гривень для створення восьми кооперативів в західних областях України, ПНАК охопив уже 300 населених пунктів, і тепер кооператив нараховує понад 6,5 тис. учасників, а компанія "Данон" допомагає створювати молочні і полуничні кооперативи.

У свою чергу, завдяки програмам "Данон" стало простіше придбати ефективне обладнання для доїння корів, і учасники створених кооперативів підвищують надії за рахунок цього на 10-25%. Полуничні об'єднання отримали конкретну точку збуту своєї продукції у вигляді компанії ініціатора [10].

Необхідно зауважити, що нашій державі при проведенні економічних реформ важливо орієнтуватись на нові моделі господарювання, у тому числі і кооперативи, адже саме завдяки їм можна досягти співробітництва і оптимізації фермерських витрат. Тому розвиток

кооперативного руху є необхідністю в Україні.

Поряд з удосконаленням господарювання у виробничих структурах аграрного сектора у вирішенні проблеми продовольчої безпеки в Україні першочергова роль належить державі, яка повинна постійно надавати підтримку сільському господарству. Наприклад, у США, що є основним експортером продуктів харчування і зерна у світі, рівень державної підтримки сільського господарства становить 40% відносно вартості виробленої сільськогосподарської продукції, у країнах ЄС - 35%, а в Японії і Франції - 72%, в Україні - тільки 8,3% [37].

В усьому світі є дотації селу - на кожен гектар пшениці європейський фермер одержує 370 доларів доплати, а на кожну вирощену тонну - ще 60 доларів. Та ще плюс 100 доларів ринкової доплати [8, с.2]. У Франції, наприклад, фермеру держава надає дотацію на гектар 250 євро, а на тварину - 200 євро. Фермери, що об'єдналися в кооперативи, для придбання техніки можуть отримати в банках кредит під 1-2% річних [33]. В Україні агропідприємства на утримання кожної корови зможуть одержати тільки 1800 гривень, а малопотужні фермерські господарства для вирощування кожного теляти - тільки по 2500 гривень [28], а банки ж надають кредит сільськогосподарським виробникам під 18-22% річних [21].

Тому в Україні необхідно, виходячи із світового досвіду, надавати більш дієву підтримку виробникам аграрного сектора фінансовими ресурсами для створення належних умов виробництва і переробки сільськогосподарської продукції та забезпечення оптимальних обсягів продуктів харчування в країні. Враховуючи сприятливі природно-кліматичні умови для виробництва сільськогосподарської продукції і потужний людський потенціал, Україна в змозі не лише вирішити проблему продовольчої безпеки, а й стати активним гравцем на світовому ринку продовольства. На думку вчених, за умов оптимального землекористування та відповідного рівня культури землеробства, суттєвої модернізації в напрямі розвитку підприємницької діяльності на селі, впровадження інноваційних технологій у виробництво та розвиток сільських територій Україна в змозі прогодувати 300-320 млн осіб [2].

При вирішенні проблеми продовольчої безпеки країни, з метою покращення здоров'я та збільшення тривалості життя населення, необхідно забезпечити економічну доступність до продуктів харчування усіх верств населення. У переважній більшості жителів України низькі доходи та низька купівельна спроможність. Середня місячна заробітна плата в країні у травні 2019р. складала 10 239 грн (367,69 євро) [32] і є в 5-20 разів меншою, ніж у розвинутих країнах ЄС. Наприклад, в Швейцарії вона становила в 2019р. 8 148 євро, Данії - 6 068,97 євро, Португалії - 1801,57 євро, Швеції - 4 338,26 євро, Великобританії - 3 482,35 євро, ФРН - 3 812,50 євро [30].

У собівартості продукції в Україні ще вкрай низька

частка заробітної плати. За даними Національної академії наук, вона становить 6,3%, а в європейських країнах - понад 30% [23]. І в радянський період цей показник перебував на рівні 25% [18].

Забезпечення європейського рівня заробітної плати чи хоч би наближення до нього потребує більш високого технічного оснащення, впровадження високоефективних технологій та організації виробництва. Це дасть можливість підвищити продуктивність праці та знизити витрати на виробництво продукції та підвищити частку заробітної плати в собівартості продукції. При цьому, треба мати на увазі, що сьогодні моральний та фізичний знос промислових активів в країні становить у середньому 70%. Це основні фонди, які необхідно модернізувати. Енергомісткість українського ВВП в 2-3 рази вища, ніж у сусідніх державах Східної Європи, а продуктивність праці у 3-4 рази, а іноді й у 5-6 нижча [16].

Українським є також розмір пенсій в Україні. Станом на 1 липня 2019 р. її середній розмір становив 3005,96 грн на місяць, а розмір мінімальної пенсії за віком - 1564 грн. При цьому, пенсії в розмірі від 1500 до 2000 гривень отримують 42% пенсіонерів від загальної кількості, а в розмірі від 2000 до 3000 гривень - отримують 27,6% пенсіонерів від загальної кількості [6]. Розмір пенсій в Україні значно нижчий, ніж у європейських країнах. Наприклад, у ФРН розмір середньої пенсії становить 1176 євро, а мінімальної - майже 800 євро на місяць [25].

У нас, в країні, існує таке ганебне явище, як бідність, пов'язане з низькими доходами населення, низькою його купівельною спроможністю. За даними ООН, за межу бідності живуть більше 80% українців [22]. МВФ визнав Україну найбіднішою країною в Європі [16]. За оцінками експертів, масштаби нерівності у нашій країні зашкалюють. Різниця в оплаті праці 1% найбільш забезпечених і 50% найменш забезпечених працівників в Україні сягає 43,3 рази. В Європі цей показник становить 11,7, а в США - 24 [11].

Та й сама відмінність в оплаті праці від найнижчих до найвищих рівнів, можна сказати, "захмарних", вражаюча. Якщо мінімальна заробітна плата в Україні в 2019 році становить на місяць 4 тис. 173 грн, то максимальна - 300 тисяч гривень і більше. Такий суттєвий розрив, наголошує доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України В. Опришко, аж ніяк не відповідає моральним, соціальним, правовим та іншим критеріям соціальної і правової держави, до якої держава, відповідно до положень статті 1 Конституції України, має рухатись [22].

Також резонною є думка доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України В. Опришка, що Вищому керівництву держави слід звернути увагу на те, що у зв'язку з бідністю значна кількість людей країни поступово вимирає. Рівень смертності в Україні перевищує показник народжуваності. За даними Держстату кількість населення України станом на 1 груд-

ня 2018 грудня становить 42 млн 177,6 тис. осіб. Однією з причин цієї ситуації безперечно є низький рівень заробітних плат, пенсійного забезпечення та недостатня медична допомога [22].

З погляду на велике розшарування суспільства за оплатою праці було б справедливим ввести в країні прогресивну систему оподаткування доходу фізичних осіб, знизивши податок на мінімальну місячну заробітну плату принаймні до 5% порівняно з діючою нині ставкою 18%, і підвищивши, відповідно, на 8-10% на більш високі місячні доходи - 40-60 тис. грн, а на "захмарні" за рівнем доходи - установити норму податку навіть 35-40%.

Важливим в підвищенні купівельної спроможності населення країни є підвищення заробітної плати працівникам у всіх галузях економіки та в установах і організаціях, що фінансуються з бюджету, зокрема, в охороні здоров'я. Оплата праці в охороні здоров'я проводиться у вигляді окладів і здійснюється за Єдиною тарифною сіткою, що включає 25 розрядів. Проте посадовий оклад працівника 1-го тарифного розряду встановлюється у розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня календарного року, а не у розмірі рівня мінімальної заробітної плати.

Такий підхід суперечить положенням економічної теорії про оплату праці. Прожитковий мінімум є вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості [27]. Він застосовується для встановлення самого розміру мінімальної заробітної плати. А мінімальна заробітна плата - це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може встановлюватись оплата за виконану працівником норму робіт [39].

Встановлення посадового окладу працівника 1-го тарифного розряду у розмірі мінімальної заробітної плати в закладах охорони здоров'я буде забезпечувати оплату праці у відповідності з кваліфікацією працівника і ліквідує зрівнялівку в оплаті праці в закладах охорони здоров'я, яка існує сьогодні, коли, наприклад, палатна прибиральниця (тарифний розряд 3-й, коефіцієнт підвищення окладу 1,18) і лікар-хірург II-ої категорії (тарифний розряд 12-й, коефіцієнт підвищення окладу 2,12) отримують фактично заробітну плату однаковою на рівні мінімальної ставки 4 173 грн на місяць (з 01.01.2019 р. по 31.12.2019 р.), так як, за розрахунком, палатна прибиральниця отримувала б 2266,78 грн (1921?1,18), а лікар-хірург - 4072,52 грн (1921?2,12), що менше мінімальної заробітної плати - 4173 грн, встановленої в країні на 2019 р. Відповідно і палатна прибиральниця, і лікар-хірург отримують доплати, аби їх заробітна плата не була меншою за розміром 4173 грн на місяць. А це зрівнялівка в оплаті праці, що не враховує рівень квалі-

фікації працівників. При встановленні ж посадового окладу працівникам 1-го тарифного розряду у розмірі мінімальної заробітної плати прибиральниця буде отримувати щомісяця 4924 грн (4173x1,18), а лікар-хірург 2-ої категорії - 8 848 грн (4 173x2,12), без врахування доплат за стаж роботи тощо.

Наведені розрахунки показують, що заробітна плата працівників охорони здоров'я буде враховувати рівень кваліфікації і буде стимулювати його підвищувати. Проте в Україні це низький рівень оплати праці порівняно з європейськими країнами. Наприклад, заробіток лікарів за кордоном за місяць в євро становить: Нідерланди - 6 500, Швейцарія - 8000, Великобританія - 7500, ФРН - 6000, Італія - 5 500, Данія - 4 700, Португалія - 2 500 [12]. Враховуючи складність праці, високу відповідальність за життя при лікуванні хворих і потребу в підвищенні життєвого рівня, необхідно значно підвищити розмір оплати праці медичним працівникам України і наблизити його до розміру Європейських країн.

На купівельну спроможність населення України негативно впливає цінова практика, що склалася в країні в останні роки. Зокрема, Кабінет Міністрів України прийняв Постанову від 7 червня 2017 р. про скасування державного регулювання цін на продовольчі товари та послуги на ринках з 1 липня 2017 р., що спричинило зростання цін. За підсумками 2018 р. вони зросли в середньому на 20-40% [5]. Це характеризує непродуманість економічних кроків в реформуванні економіки, ігнорування світового досвіду. Так звана лібералізація цін на соціальні продукти перетворилася в ціновий хаос в країні, у засіб наживи структуру, які паразитують і на праці виробників, і на рівні життя споживачів. У той же час відомо, що в ряді країн Заходу держава твердо зберігає за собою контроль за цінами на певну категорію товарів. Наприклад, у США це 12 відсотків всіх цін, у ФРН - до 20, у Швеції - до 40 [7].

Необхідно відновити в країні державне регулювання цін на соціальні продукти, зокрема на продукти харчування, і застосовувати на них пільгові ставки податку на додану вартість (ПДВ) в розмірі хоч би 10% замість 20%, що діють сьогодні. Пільгові ставки ПДВ на продукти харчування діють в багатьох високо розвинутих країнах. Наприклад, в Нідерландах вони становлять 6%, Греції - 8%, Італії - 4% [19]. У Румунії у роздрібні продажі ПДВ на біо-продукти знижено на 9% [9].

Компенсувати обсяг фінансових надходжень до бюджету від зниження ПДВ на продукти харчування в Україні можливо, ввівши податки на виведений з країни в офшорні зони капітал (з 1991р. з України в офшори виведено 148 млрд доларів, тільки в 2016р. виведено понад 18 млрд доларів США [15]) та підвищивши розміри податків на предмети розкоші (яхти, літаки, прикраси з дорогоцінних матеріалів тощо) та нерухомість (вілли, маєтки тощо), які купують олігархи та інші особи з високими доходами. Також важливим джерелом України отримати доходи у розмірі 4,8 млрд доларів США щоро-

ку є подолання корупції на митниці [26].

Україна традиційно залишається аграрною країною. Вона виробила в 2018р. аграрної продукції на 850 млрд грн. Обсяг експорту її склав в 2018 році на суму 18,6 млрд доларів [34]. Ключове місце в експорті серед готових до споживання видів аграрної продукції (олія, мед, мука) займають молоко та молочні продукти, м'ясо та м'ясопродукти. В 2018 р. Україна експортувала молочної продукції, в перерахунку на молоко, 807 тис. т, м'ясної продукції - 283 тис. т та імпортувала 180 тис. т молочної продукції і 399 тис. т м'ясної [3]. При цьому, середньодушове споживання молокопродуктів і молока в 2018р. у країні склало 199,1 кг та відстає від раціональної норми споживання на 47,6%, м'ясопродукції на одну особу 52,8 кг та відстає від раціональної норми на 34%. Необхідно нарощувати обсяги переробки, перш за все, експортованих нині у великому обсязі зернових культур і експортувати вироблені готові до споживання продукти - муку, крупи, тощо. Також необхідно нарощувати і обсяги виробництва тваринницької продукції та птиці. Але при нинішніх її обсягах виробництва в країні доцільно зменшити експортні поставки і більш повно забезпечити потреби населення України в цих продуктах у відповідності з нормами споживання.

Висновки та перспективи подальших розробок

Для вирішення проблеми продовольчої безпеки України, з метою покращення здоров'я населення і збільшення тривалості його життя, необхідно:

- розробити на тривалий період (10-15 років) у країні цільову програму розвитку агропромислового комплексу;
- надати агропромислому комплексу, територіальним громадам необхідне бюджетне фінансування для виробничих і соціальних потреб;
- реформувати аграрний сектор економіки, розвивати його структуру, що включає: крупні сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, особисті селянські господарства та кооперативи;
- провести в країні інвентаризацію земель сільсько-

господарського призначення;

- з метою правового захисту родючості ґрунтів, дотримання термінів сівозміни, недопущення хаотичного землекористування створити в країні земельну службу, як незалежний орган, що контролював би всі земельні ресурси;

- створити Державний Земельний банк України і запустити прозорий ринок земель сільськогосподарського призначення, де господарями, власниками землі повинні бути громадяни України, а земля продаватись чи надаватись їм в оренду на тривалий період і в кількості, визначених законодавством України;

- виходячи із світового досвіду і рекомендацій науковців та експертів, продовжити системну підтримку агропромислових компенсаціями: 30% вартості будівництва молочно-товарних ферм; 80% вартості посадочного матеріалу для закладки молодих садів; 25% вартості української сільгосптехніки та обладнання; 5-6 тис. грн на утримання однієї корови селянським господарством; на отримання в банках кредиту під 1-2% річних працівникам АПК;

- ввести дотації для молодих спеціалістів, які повернулись у сільські громади та на підприємства агропромислового комплексу;

- відновити державне регулювання цін на продукти харчування;

- підвищити заробітну плату у виробничій і бюджетній сферах країни та пенсії непрацюючим особам, наблизивши їх розміри до рівня розвинутих країн;

- ввести в країні прогресивне оподаткування на доходи населення, знизивши норму податку до 5% на мінімальну заробітну плату і підвищивши податки на більш високі місячні доходи;

- знизити ставки ПДВ до 10% на продукти харчування;

- ввести в практику переробку виробленої в аграрному секторі країни продукції рослинництва і тваринництва на споруджених сільськогосподарськими підприємствами при підтримці держави заводах для задоволення власних потреб і експорту замість сільськогосподарської сировини, продукції з доданою вартістю.

Список посилань

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 30, 141.
2. Аграрно-промисловий комплекс України. Взято з zet.in.ua/statistika-2/agrarno-promislovyj-kompleks-ukraini/.
3. Баланси попиту і пропозиції основних видів продовольчих ресурсів станом на 01.01.2019. Взято з edclub.com.ua/analitika/balansy-popytu-i-propoziciji-osnovnyh-vydiv-prodovolchuh-resursiv-stanom-na-01012019.
4. Басенко, А. (2015, вересень, 9). Корова. Факт із сільського життя. *Вінниччина*, с. 5.
5. Бондар, В. (2019, січень, 30). Для когось спад ділової активності, а для когось - навпаки. *Голос України*, с. 8.
6. Бондар, В. (2019, серпень, 13). Зеленому тарифу - зелену вулицю. *Голос України*, с. 9.
7. Валах, Я. (1995, лютий, 14). А поки що - час великих сподівань. *Вінниччина*, с. 3.
8. Волошенко, І. (2005, вересень, 9). Не спішіть хоронити Липівку. *Вінниччина*, с. 2.
9. Володимирів, О. (2019, серпень, 8). Здоров'я нації - пріоритет. *Голос України*, с. 5.
10. В Україні кооперативний рух тільки зароджується. Взято з corefield.com.ua/blod/id/jak-procijujut-agrarni-kooperativi-v-riznih-krajinah-136/.
11. Єщенко, П. С. (2017). Стратегія української економіки: незавершеність реформ чи продумана політика? *Економіка України*, 9, 29-45.
12. Заробітна плата лікарів за кордоном. Взято з <https://www.depo.ua/ukr/money/zarobitok-likariv-za-kordonom-pres-reiz-20171009654617>.
13. Зеленюк, В. (2015, травень, 27). У Попелюхах сніжують, асфальтують і доять багато молока... *Вінниччина*, с. 8.

14. Зеленюк, В. (2018, січень, 5). За півроку у Попелюхах побудували ферму на 504 корови. *Вінниччина*, с. 3.
15. З 1991 року з України в офшори вивели 148 млрд доларів - ЗМ. Взято з <https://www.epravda.com.ua/news/2017/042/2/623352/>.
16. Кінах, А. (2018, жовтень, 19). Нам украї потрібні стратегія розвитку, системні програми з окремих сфер економіки, які підкріплені активними діями влади та суспільства. *Голос України*, с. 8.
17. Кожен четвертий гектар чорнозему України вже в оренді в іноземців (2011, листопад, 26). *Голос України*, с. 8.
18. Литвин, В. (2008, вересень, 17). Люди, які отримують мінімальні зарплати, не повинні сплачувати податки. *Голос України*, с. 2.
19. Мельник, А., & Макара, О. Механізм формування соціально орієнтованої національної економіки в розвинутих країнах. Взято з [dspace.tneu.edu/bitstream/316497/21055/1/Мельник % 20А.pdf](https://dspace.tneu.edu/bitstream/316497/21055/1/Мельник%20А.pdf).
20. Муракін, В. В. Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарських кооперативів в Україні. Взято з economyandsociety.in.ua/journal/16.ukr/27.pdf.
21. Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. Взято з magazine.faa.org.ua/osoblivosti-kredituvannya-fezmerskih-gospodarstv.html.
22. Опришко, В. (2019, серпень, 9). Реалії соціальної "справедливості" у контексті моралі. *Голос України*, с. 4.
23. Павловський, А. (2012, березень, 3). Бідність по-українськи. *Голос України*, с. 9.
24. Петриченко, В. (2012, березень, 28). Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. *Голос України*, с. 19.
25. Писанська, Н. (2018, лютий, 2). Що важливіше на пенсії: гроші чи щоб рідні люди були поруч? *Голос України*, с. 5.
26. Писанська, Н. (2018, жовтень, 2). Скарбниця втрачає мільярди гривень. *Голос України*, с. 9.
27. Прожитковий мінімум. Взято з https://uk.wikipedia.org/wiki/Прожитковий_мінімум.
28. Радченко, А. (2019, липень, 3). Володимир Гройсман: "Український агропромисловий комплекс має величезний потенціал для розвитку". *Вінниччина*, с. 3.
29. Разанова, Ю. (2016, серпень, 31). За покликом хліборобського роду. *Вінниччина*, с. 7.
30. Розміри заробітної плати в Європі. Взято з <https://migrant.biz.ua/dovidkova/emigracia/zarplata-v-ievropi.html>.
31. Рудавка, С. І. (2019). Стан продовольчої безпеки України в ракурсі покращення здоров'я населення та збільшення тривалості його життя. *Вісник Вінницького національного медичного університету*, 3(23), 495-503.
32. Середня зарплата в Україні. Взято з <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/>.
33. Скрипник, В. (2012, травень, 5). Франція визначається, в АПК ми конкуренти чи партнери. *Голос України*, с. 14.
34. Сміян, Н. (2019, червень, 22). Уряд закликає розглянути три негативні проекти. *Голос України*, с. 2.
35. Смітюх, Г. (2011, лютий, 10). Забезпечення реалізації конституційного права власності на землю - головний обов'язок держави. *Голос України*, с. 11.
36. Статистичний щорічник України за 2016 рік. (2017). Київ.
37. Ульяновченко, А. В., & Прозорова, Н. В. (2014). Продовольча безпека - основа національної безпеки держави. Взято з congressworld.com.ua/blog-artikle.php?id=5.
38. Урядова програма підтримки утримання корів (2019, червень, №2). *Українська стратегія*, с. 3.
39. Федорук, Н. Ф. Заробітна плата: теоретичні основи, українські реалії і світові стандарти. Взято з www.economy.com.ua/?op=18lz=2228/.
40. Шинкаренко, М. С. Міжнародний досвід організації бухгалтерського обліку в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах. Взято з https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2015-3/43_52_pdf.
41. Шклярчук, Ю. Є. Сучасний стан та тенденції виробництва і переробки молока в Україні та Вінницькій області. Взято з www.economy.nayka.com.ua/?op=18z=5899.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy. Pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 roku [Constitution of Ukraine. Adopted at the Fifth Session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) - Verkhovna Rada of Ukraine(BVR)*, 30, 141.
2. Ahrarno-promyslovyi kompleks Ukrainy [Agrarian and industrial complex of Ukraine]. *Vziato z zet.in.ua/statistika- 2/agrarno-promislovj-kompleks-ukraini/*.
3. Balansy popytu i propozytsii osnovnykh vydiv prodovolchychk resursiv stanom na 01.01.2019 [Balances of supply and demand for the main types of food resources as of 01.01.2019]. *Vziato z edclub.com.ua/analitika/balansy-popytu-i-propozyciyi-osnovnyh-vydiv-prodovolchychk-resursiv-stanom-na-01012019*.
4. Basenko, A. (2015, veresen, 9). Korova. Fakt iz silskoho zhyttia [Cow. The fact of rural life]. *Vinnychchyna - Vinnytsia region*, s. 5.
5. Bondar, V. (2019, sichen, 30). Dlia kohos spad dilovoї aktyvnosti, a dlia kohos - navpaky [For some, the decline in business activity, and for someone - on the contrary]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 8.
6. Bondar, V. (2019, serpen, 13). Zelenomu taryfu - zeleno vulytsiu [Green Street - Green Street]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 9.
7. Valakh, Ya. (1995, liutyi, 14). A poky shcho - chas velykykh spodivan [In the meantime, it is a time of great hope]. *Vinnychchyna - Vinnytsia region*, s. 3.
8. Volosheniuk, I. (2005, veresen, 9). Ne spishit khoronyty Lypivku [Take your time to bury Lipivka]. *Vinnychchyna - Vinnytsia region*, s. 2.
9. Volodymyriv, O. (2019, serpen, 8). Zdorovia natsii - priorytet [Nation's health is a priority]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 5.
10. V Ukraini kooperatyvnyi rukh tilky zarozhuiuetsia [In Ukraine, the cooperative movement is just emerging]. *Vziato z corefield.com.ua/blod/id/jak-procijujut-agrarni-kooperativi-v-riznih-krajinah-136/*.
11. Yeshchenko, P. S. (2017). Stratehiia ukrainskoi ekonomiky: nezavershenist reform chy produmana polityka? [Ukrainian Economy Strategy: Incomplete Reforms or Policy Consideration?]. *Ekonomika Ukrainy - Ukraine economy*, 9, 29-45.
12. Zarobitna plata likariv za kordonom [Physicians' wages abroad]. *Vziato z https://www.depo.ua/ukr/money/zarobitok-likariv-zakordonom-pres-reliz-20171009654617*.
13. Zeleniuk, V. (2015, traven, 27). U Popeliukhakh snizhuiu, asfaltuiut i doiat bahato moloka [Cinderella snows, asphalt and milk a lot]. *Vinnychchyna - Vinnytsia region*, s. 8.
14. Zeleniuk, V. (2018, sichen, 5). Za pivroku u Popeliukhakh pobuduvaly fermu na 504 korovy [Over the past six months, a farm of 504 cows was built in Cinderella]. *Vinnychchyna - Vinnytsia region*, s. 3.
15. Z 1991 roku z Ukrainy v ofshory vyvely 148 mlrd dolariv - ZM [Since 1991, \$ 148 billion has been withdrawn from the offshore Ukraine - the MR]. *Vziato z https://www.epravda.com.ua/news/2017/042/2/623352/*.
16. Kinakh, A. (2018, zhovten, 19). Nam ukrai potrebni stratehiia rozvytku, systemni prohramy z okremykh sfer ekonomiky, yaki pidkripleni aktyvnymy diiamy vlady ta suspilstva [We urgently

- need a strategy of development, systemic programs in specific spheres of the economy, which are supported by the active actions of the authorities and society]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 8.
17. Kozhen chetvertyi hektar chornozemu Ukrainy vzhe v orendi v inozemtsiv (2011, lystopad, 26) [Every fourth hectare of Ukrainian black earth is already rented to foreigners (2011, November, 26)]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 8.
 18. Lytvyn, V. (2008, veresen, 17). Liudy, yaki otrymuiut minimalni zarplaty, ne povynni splachuvaty podatky [People who earn minimum wages do not have to pay taxes]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 2.
 19. Melnyk, A., & Makara, O. Mekhanizm formuvannia sotsialno oriietovanoi natsionalnoi ekonomiky v rozvynutykh krainakh [Mechanism of formation of socially oriented national economy in developed countries]. Vziato z [dspace.tneu.edu/bitstream/316497/21055/1/Мельник % 20A.pdf](https://dspace.tneu.edu/bitstream/316497/21055/1/Мельник%20А.pdf).
 20. Murakin, V. V. Suchasni tendentsii rozvytku silskohospodarskykh kooperatyviv v Ukraini [Modern tendencies of development of agricultural cooperatives in Ukraine]. Vziato z economyandsociety.in.ua/journal/16.ukr/27.pdf.
 21. Oblik i finansy APK: bukhhaltenskyi portal [Accounting & Finance AIC: Accounting Portal]. Vziato z magazine.faa.org.ua/osoblivosti-kredituvannya-fezmerskih-gospodarstv.-html.
 22. Opryshko, V. (2019, serpen, 9). Realii sotsialnoi "spravedlyvosti" u konteksti morali [The realities of social "justice" in the context of morality]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 4.
 23. Pavlovskiy, A. (2012, berezen, 3). Bidnist po-ukrainsky [Poverty in Ukrainian]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 9.
 24. Petrychenko, V. (2012, berezen, 28). Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku [Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period till 2020]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 19.
 25. Pysanska, N. (2018, liutyi, 2). Shcho vazhlyvishe na pensii: hroshi chy shchob ridni liudy buly poruch? [What is more important in retirement: money or people close by?]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 5.
 26. Pysanska, N. (2018, zhovten, 2). Skarbnytsia vtrachaie miliardy hryven [The Treasury loses billions of hryvnias]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 9.
 27. Prozhytkovyi minimum [Cost of living]. Vziato z https://uk.wikipedia.org/wiki/Прожитковий_мінімум.
 28. Radchenko, A. (2019, July 3). Volodymyr Hroisman: "Ukrainskyi ahropromyslovyi kompleks maie velycheznyy potentsial dlia rozvytku" [Volodymyr Groisman: "The Ukrainian agro-industrial complex has huge potential for development"]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 3.
 29. Razanova, Yu. (2016, serpen, 31). Za poklykom khliborobskoho rodu [At the urging of the farming industry]. *Vynnychchyna - Vinnytsia region*, s. 7.
 30. Rozmiry zarobitnoi platy v Yevropi [Wages in Europe]. Vziato z <https://migrant.biz.ua/dovidkova/emigracia/zarplata-v-ievropi.html>.
 31. Rudavka, S. I. (2019). Stan prodovolchoi bezpeky Ukrainy v rakursi pokrashchennia zdorovia naselennia ta zbilshennia tryvalosti yoho zhyttia [The state of food security of Ukraine in view of improving the health of the population and increasing its life expectancy]. *Visnyk Vinnytskoho natsionalnoho medychnoho universytetu - Report of Vinnitsa National Medical University*, 3(23), 495-503.
 32. Serednia zarplata v Ukraini [The average salary in Ukraine]. Vziato z <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/>.
 33. Skrypyuk, V. (2012, traven, 5). Frantsiia vyznachaietsia, v APK my konkurenty chy partnery [France is determined that in APC we are competitors or partners]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 14.
 34. Smiiian, N. (2019, cherven, 22). Uriad zaklykaie rozghlianuty try nehatyvni proekty [The government calls for three negative projects to be considered]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 2.
 35. Smitiukh, H. (2011, liutyi, 10). Zabezpechennia realizatsii konstytutsiinoho prava vlasnosti na zemliu - holovnyi oboviazok derzhavy [Ensuring the realization of the constitutional right of land ownership is the main duty of the state]. *Holos Ukrainy - Voice of Ukraine*, s. 11.
 36. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2016 rik. (2017) [Statistical Yearbook of Ukraine for 2016]. (2017). Kyiv.
 37. Ulianchenko, A. V., & Prozorova, N. V. (2014). Prodovolcha bezpeka - osnova natsionalnoi bezpeky derzhavy [Food security is the basis of national security]. Vziato z congressworld.com.ua/blog-artikle.php?id=5.
 38. Uriadova prohrama pidtrymky utrymannia koriv (2019, cherven, №2) [Government Cow Support Program (2019, June, №2)]. *Ukrainska stratehiia - Ukrainian Strategy*, s. 3.
 39. Fedoruk, N. F. Zarobitna plata: teoretychni osnovy, ukrainski realii i svitovi standarty [Wages: Theoretical Foundations, Ukrainian Realities and World Standards.]. Vziato z www.economy.com.ua/?op=18lz=2228/.
 40. Shynkarenko, M. S. Mizhnarodnyi dosvid orhanizatsii bukhhaltenskoho obliku v silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyvakh [International experience of accounting organization in agricultural servicing cooperatives]. Vziato z https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2015-3/43_52_pdf.
 41. Shkliaruk, Yu. Ye. Suchasnyi stan ta tendentsii vyrobnytstva i pererobky moloka v Ukraini ta Vinnytskii oblasti [The current state and tendencies of milk production and processing in Ukraine and Vinnitsa region.]. Vziato z www.economy.nayka.com.ua/?op=18z=5899.

ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНЫХ ОБЪЕМОВ ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ В УКРАИНЕ И ИХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДОСТУПНОСТИ НАСЕЛЕНИЮ

Рудава С.И.

Аннотация. Основой продовольственной безопасности страны и ее регионов является обеспечение оптимальных объемов производства продуктов питания и их экономическая доступность. Целью статьи является определение путей роста объемов производства высококачественных продуктов питания и обеспечения экономической доступности населению Украины в приобретении продуктов питания. Поскольку объем производства наиболее важных продуктов питания в расчете на одного человека находится на низком уровне, актуальным является увеличение объемов производства сельскохозяйственной продукции и ее переработки, обеспечение экономической доступности населению в приобретении продуктов питания, для чего необходимо разработать на длительный период в стране целевую программу развития агропромышленного комплекса, реформировать аграрный сектор экономики, создать земельную службу по контролю земельных ресурсов и развивать его структуру: крупные сельскохозяйственные предприятия, фермерские хозяйства, личные крестьянские хозяйства и кооперативы, запустить прозрачный рынок земель сельскохозяйственного назначения, где хозяевами, собственниками земли должны быть граждане Украины, оказывать всестороннюю государственную поддержку производителям аграрного сектора, обеспечить условия экономической доступности населению в приобретении

продуктов питания.

Ключевые слова: *объем производства продуктов питания, покупательная способность, реформирование аграрного сектора, рынок земли, государственная поддержка производителей сельскохозяйственной продукции.*

WAYS OF ENSURING OPTIMUM VOLUMES OF FOOD PRODUCTION IN UKRAINE AND THEIR ECONOMIC ACCESSIBILITY TO THE POPULATION

Rudavka S.I.

Annotation. *The basis of food security for the country and its regions is to ensure optimal food production and economic affordability. The purpose of the article is to identify ways to increase the production of high quality food and to ensure economic accessibility to the population of Ukraine in the purchase of food. As the volume of production of the most important foodstuffs per person is low, it is essential to increase the volume of production of agricultural products and their processing, to ensure economic accessibility to the population in the purchase of foodstuffs, for which it is necessary to develop a long-term program of agro-industrial development in the country. complex, reform the agrarian sector of the economy, create a land service for the control of land resources and develop its structure: large agricultural enterprises, farms, private farms and cooperatives, run a transparent market of agricultural land, where the owners, land owners must be citizens of Ukraine, to provide comprehensive state support to producers of the agricultural sector to ensure economic conditions of accessibility in public purchasing food.*

Keywords: *food production volume, purchasing power, agrarian sector reform, land market, state support for agricultural producers.*
